

Y Flwyddyn i Ddod a Thu Hwnt

Drwy gydol ein hadroddiad rydym wedi amlinellu llawer o'r heriau allweddol yr ydym yn eu hwynebu fel sefydliad, yn ogystal â'r datblygiadau allweddol yr ydym yn bwriadu eu cyflawni. Fodd bynnag, mae nifer fach o gysyniadau canolog, sy'n hanfodol i'n dull o sicrhau bod cenedlaethau'r dyfodol yn gallu diwallu eu hanghenion.

Mae ein ffocws ar gyflawni Cynllun Meistr Marmot a dull ein cymunedau, ochr yn ochr â chyflawni'r Cynllun Corfforaethol, yn rhoi ffocws arnom ni i ddarparu mwy o wydnwch i'n cymunedau a'n trigolion, i ddiwallu eu hanghenion eu hunain, gan arwain at lawer mwy o annibyniaeth a llai o siawns y bydd angen ymyriadau costus gan y Cyngor ar unigolion yn eu bywydau. Rydym wedi ymrwymo i'n nod o newid y ffordd yr ydym yn gweithredu'n radical, gan wneud 'cymunedau' a 'llesiant ac atal' yn gonglfeini gwirioneddol yn y ffordd yr ydym yn cynllunio ein gwasanaethau fel y gallwn rymuso ein cymunedau i fod yn iachach, yn fwy cysylltiedig ac yn fwy cyfartal.

Bydd 'Bargen' Blaenau Gwent yn ceisio grymuso cymunedau ymhellach, mewn ffordd sy'n symud grym gwneud penderfyniadau ystyrlon i'n cymunedau, gan roi llais go iawn i'r trigolion ynghylch sut a ble mae adnoddau'n cael eu gwario yn eu hardal, gan annog y bobl sy'n defnyddio gwasanaethau, eu teuluoedd, gofawyr a gweithwyr proffesiynol i gydweithio fel partneriaid cyfartal i ddylunio, darparu a gwerthuso gwasanaethau.

Dim ond gydag ymreolaeth fwy dros adnoddau ein cymunedau y daw'r grymuso hwn, gan drosglwyddo rheolaeth cyllidebau ac asedau a oedd gynt gan y Cyngor i'n trigolion. Bydd y Cyngor yn mynd y tu hwnt i gymunedau sy'n penderfynu sut mae arian cyhoeddus yn cael ei ddyrannu, gan symud y ffocws ar gynnwys cymunedau wrth ddylunio a darparu gwasanaethau cyhoeddus. Bydd ein dull yn edrych ar ddatblygu Diwylliant o Gydweithio rhwng y Cyngor a chymunedau ym Mlaenau Gwent, gan ddisodli meddylfryd traddodiadol â pherthnasoedd ystyrlon sy'n canolbwyntio ar ganiatáu i gymunedau wneud y mwyaf o'u cryfderau, gan feithrin ymddiriedaeth ac ymreolaeth ymhlith gweision cyhoeddus a dinasyddion.

Fel rhan o'r dull hwn, mae'r Cyngor yn edrych i ailfodelu ei wasanaethau i ddarparu dull gwell o ymyrraeth gynnar ac atal. Bydd y Cyngor yn edrych i symud i ddull atal yn gyntaf trwy gymryd camau rhagweithiol i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol anghydraddoldeb. Mae hyn yn golygu cynllunio gwasanaethau sy'n ymyrryd yn gynnar, yn buddsoddi mewn cryfderau cymunedol, ac yn alinio adnoddau i leihau galw yn y dyfodol.

Bydd pob cyfarwyddiaeth a maes gwasanaeth yn nodi cyfleoedd i atal y galw rhag tyfu, hyrwyddo lles, a chau bylchau mewn canlyniadau. Byddwn yn mesur llwyddiant nid yn unig yn ôl yr hyn a drwswn, ond yn ôl yr hyn a ataliwn, gan sicrhau bod ein gweithredoedd heddiw yn adeiladu cymunedau mwy teg, iach a gwydn ar gyfer yfory.

'Bargen' Blaenau Gwent

Bydd 'Bargen' Blaenau Gwent yn gontract rhwng y Cyngor a thrigolion Blaenau Gwent yn egluro mewn termau syml beth y gallant ei ddisgwyl gan y Cyngor ac yn gyfnewid beth y gall ein trigolion ei wneud i gefnogi cyflawniad 5 cenhadaeth a rennir:

- **Cenhadaeth Un:** Blynnyddoedd Cynnar - Adeiladu Dyfodol Disglair
- **Cenhadaeth Dau:** Ysbrydoli Dysgu Gydol Oes, Uchelgais a Gwydnwch
- **Cenhadaeth Tri:** Llesiant Trwy Arweinyddiaeth Gymunedol
- **Cenhadaeth Pedwar:** Economi Ffyniannus, Mannau Bywiog; a
- **Cenhadaeth Pump:** Cymunedau wedi'u Grymuso, Grym a Rennir a Llwyddiant

Bydd y 'Fargen' yn cefnogi ein hymrwymiad i ddod yn Gyngor Marmot a thrwy wneud hynny i leihau anghydraddoldeb ac annhegwch yn gynaliadwy ym Mlaenau Gwent. Mae ein dull yn cydnabod nad yw llesiant yn ymwneud â dewisiadau unigol neu fioleg yn unig. Mae'r amodau y mae pobl yn cael eu geni, yn tyfu, yn byw, yn gweithio ac yn heneiddio ynddynt yn cael effaith ddofn ar eu llesiant. Felly, rhaid inni fynd y tu hwnt i ofal iechyd i wella iechyd wrth ddatblygu dulliau system gyfan sy'n mynd i'r afael ag achosion sylfaenol ein problemau, gan ddatblygu atebion wedi'u teilwra, cynhwysol a hirdymor. Y 'Fargen' yw ein mecanwaith ar gyfer gwireddu'r dyhead hwn.

Ein gweledigaeth yw dyfodol heb anghydraddoldeb, lle mae pawb yn ffynnu mewn cymuned deg, gynhwysol a gwydn, a gyflawnir drwy greu newid parhaol drwy feithrin ymddiriedaeth, meithrin cyfrifoldeb a rennir, a gyrru arloesi drwy gydweithio cryf rhwng y cyngor, trigolion a phartneriaid. Mae'r cynlluniau hyn yn uchelgeisiol ac mae ein dull ni ochr yn ochr â'n partneriaid yng Nghyngor Torfaen yn parhau i'n gosod ar wahân i Gyngorau eraill yng Nghymru. Rydym wedi ymrwymo i fod yn awdurdod dysgu, gan weithredu ar yr adborth a dderbyniwn drwy gydweithio'n agos â'r cyhoedd, partneriaid a'n rheoleiddwyr yn ogystal â'n hadolygiad cyfoedion diweddar ar draws y Cyngor (Asesiad Perfformiad Panel). Felly mae'n bwysig profi'n barhaus a yw ein gweithredoedd yn cyflawni'r manteision a fwriadwyd. Ochr yn ochr â'r 'Fargen' newydd, byddwn yn gweithredu fframwaith gwerthuso newydd ar gyfer ein gwaith, gan gryfhau ymhellach ein prosesau hunanasesu ac adolygu parhaus er mwyn cael yr effaith fwyaf ar wella llesiant ein trigolion.

Ymyrraeth Gynnar ac Atal

Mae rhaglen Ymyrraeth Gynnar ac Atal (EIP) yn cael ei chynllunio ym Mlaenau Gwent i'w gweithredu yn 2025/26, gyda'r nod o alluogi trigolion i aros yn wydn ac i ymdopi ag argyfwng heb ymyrraeth statudol gynamserol neu ddifrifol lle nad oes ei hangen.

Bydd yr EIP yn cyd-fynd â 'Bargen' Blaenau Gwent, Cynllun Meistr Marmot a Chynllun Corfforaethol y Cyngor, a bydd yn cael ei hadeiladu o amgylch y 10 egwyddor graidd ganlynol:

1. Blaenoriaethu atal, annibyniaeth a llesiant
2. Manteisio i'r eithaf ar rôl y gymuned
3. Sicrhau y gall pob rôl ddarparu lefel sylfaenol o wybodaeth, cyngor a chyfeirio at ystod lawn o argyfyngau
4. Lleihau'r galw mewn pyrrth statudol
5. Deall anghenion cymorth gwahanol garfannau
6. Wedi'i weld fel un system atal – gwneud y gorau o effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd i'n preswylwyr;
7. Lleihau atgyfeiriadau rhwng darparwyr, lleihau trosglwyddo
8. Wedi'i seilio ar farn unigol unigolyn
9. Mae canlyniad/effaith yn gyrru'r fframwaith perfformiad ac yn cysylltu'r stori y tu ôl i'r data; a
10. Mapio taith – Symleiddio systemau a strwythurau i gwsmeriaid a lleihau trosglwyddo / dyblygu.

Rydym am i 'llesiant ac atal' fod yn gonglfeini gwirioneddol i sut rydym yn cynllunio gwasanaethau ein Cyngor. Dylai unrhyw wasanaeth Cyngor sy'n rhyngweithio â thrigolion fod yno i gefnogi trigolion i aros yn iach heb yr angen am wasanaethau statudol. Bydd y symudiad cyfrannol hwn tuag at atal yn ein helpu i ddarparu'r gefnogaeth gywir ar yr amser cywir fel y gellir canolbwyntio adnoddau ar y rhai sydd â'r angen mwyaf ar adeg pan fo ei angen fwyaf.

Dull Cymunedau

Mae cymunedau gwydn yn systemau cymhleth sy'n cynnwys sawl chwaraewr gwahanol: trigolion, arweinwyr cymunedol a chynghorwyr lleol, gwirfoddolwyr, grwpiau cymunedol, elusennau, clybiau a hybiau, tafarndai, mannau agored, siopau a chaffis, eglwysi, gwasanaethau'r cyngor, yr Heddlu, gwasanaethau'r GIG a mwy.

Mae'r Dull Cymunedau yn ail-greu ein model atal yn llwyr, a'r strwythurau staffio cysylltiedig. Mae angen i'r model ddarparu'r gefnogaeth gywir i'r bobl gywir ar yr amser cywir, yn hytrach na thybio 'angen' am ddarparu gwasanaeth yn gyntaf. Gall cefnogaeth ddod o sawl lle gan gynnwys (i'r rhan fwyaf o bobl y rhan fwyaf o'r amser) eu cymuned eu hunain. Nhw yw llinell gyntaf atal ac maent yn hanfodol i'n helpu i reoli ein llesiant, yn enwedig ar adegau o argyfwng personol. Gan weithio gyda'r Cyngor, bydd ein model atal yn edrych i ysgogi cymunedau i ganolbwyntio ar anghenion llesiant lleol, a darparu gallu adeiladu, ymchwil, data a chefnogaeth ariannol i wneud hynny.

Mae dull cymunedol effeithiol yn ei gwneud yn ofynnol i bob partner gytuno ar un weledigaeth, egwyddorion a fframwaith canlyniadau strategol ar gyfer y system. Mae hyn yn golygu bod angen fframwaith llywodraethu clir a chyson ar waith ar y lefel strategol (Bwrdeistref), tactegol (Cyngor Cymuned) a gweithredol (Ward).

Dyfodol Blaenau Gwent: Prif Gynllun 15 Mlynedd

Mae llesiant, gwydnwch a chydraddoldeb iechyd yn gonglfeini cymunedau llwyddiannus a bywiog. Dyma pam eu bod yn ganolog i adroddiad Gwent Teg (Marmot) ac yn ganolog i'n Hamcanion Llesiant. Fel Cyngor rydym yn falch o fod yn ymgorffori'r egwyddorion hyn yn ein Cynlluniau Gwasanaeth blynyddol.

Mae ein Cynlluniau Gwasanaeth blynyddol yn dangos yr hyn yr ydym yn ei wneud i wella llesiant, gwydnwch a chydraddoldeb iechyd ar draws y Fwrdeistref. Byddwn yn defnyddio'r cynlluniau hyn i adrodd ar gynnydd a gwneud dyfarniadau ynghylch a ydym wedi gwneud yr hyn a ddywedasom y byddem yn ei wneud ai peidio.

Ond mae angen i ni hefyd ddeall a yw'r hyn a wnaethom wedi gwneud y gwahaniaeth yr oeddem yn bwriadu iddo ei wneud mewn gwirionedd. Rydym yn cydnabod na fydd newid cynaliadwy yn y ffyrdd a nodir yn adroddiad Gwent Teg bob amser yn digwydd dros nos. Dyma pam rydym wedi cynhyrchu'r Cynllun Meistr 15 mlynedd hwn. Bydd y Cynllun Meistr yn caniatáu inni fonitro'r effaith y mae ein gweithgareddau'n ei chael dros gyfnod o genhedlaeth.

Ni allwn aros tan ddiwedd y 15 mlynedd i weld a yw ein gweithgaredd yn cael effaith. Felly, byddwn yn monitro effeithiau dros dri chyfnod penodol o amser.

1. **Erbyn diwedd pob blwyddyn.** Gallwn fonitro'r dangosyddion hyn yn fisol/chwarterol, adrodd arnynt ar ddiwedd pob blwyddyn, ac addasu'r targed ar gyfer y flwyddyn i ddod.
2. **Erbyn diwedd tymor y Cyngor hwn (5 mlynedd).** Yn ogystal â'r dangosyddion misol neu chwarterol, mae hyn hefyd yn caniatáu inni gyflwyno data sydd ond yn cael ei gasglu'n flynyddol.
3. **Erbyn diwedd y Cynllun Meistr.** Yn ogystal â dangosyddion misol, chwarterol a blynyddol, mae hyn yn caniatáu inni fonitro ystadegau hirdymor gwirioneddol o amrywiaeth o ffynonellau megis astudiaethau cenedlaethol a fydd yn rhoi barn bendant ynghylch a yw'r Cyngor yn gwella llesiant ac yn lleihau anghydraddoldeb.

Bydd Cynllun Meistr Blaenau Gwent ar gyfer y Dyfodol yn mesur ein llwyddiant yn erbyn yr 8 Egwyddor Marmot sy'n sail i Amcanion Llesiant y Cyngor ei hun.

Llywodraethu corfforaethol a diwylliant

Mae gwaith helaeth wedi dechrau i weithredu trefniadau llywodraethu corfforaethol newydd sydd hefyd yn cysylltu, lle bo'n briodol, â phrosesau Torfaen. Yn ystod 2025/26 bydd hyn yn parhau fel darn allweddol o waith er mwyn gweithredu blaenoriaethau a dangosyddion y Cynllun Corfforaethol wedi'u hailffocysu a'u halinio â Chynllun Meistr Marmot a'r fargen. Bydd gwaith hefyd yn parhau i wella ein systemau data a chyflwyniad data i wella tryloywder a chywirdeb y wybodaeth a ddarparwn i uwch arweinwyr, cynghorwyr a'r gymuned.

Diogelu Corfforaethol

Fel y'i hamlygwyd yng nghorff yr adroddiad, mae Diogelu yn gyfrifoldeb i bawb ac mae'n faes hanfodol i'r Cyngor. Mae angen i'r Cyngor gyflymu ei ymateb i weithredu'r argymhellion sy'n weddill o adolygiad Archwilio Cymru o Ddiogelu Corfforaethol.

Bydd gan Grŵp Personau Diogelu Dynodedig (DSPs) y Cyngor y cyfrifoldeb gweithredol am fynd i'r afael â'r camau gweithredu yn y cynllun ond hefyd i sicrhau bod diogelu yn parhau i fod yn uchel ar yr agenda ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae'r grŵp hwn yn atebol i Dîm Gweithredol y Cyngor a fydd yn gweithredu fel y Bwrdd Diogelu Corfforaethol. Darperir adroddiadau ar gynnydd hefyd drwy broses y Pwyllgor Craffu.

Y camau nesaf ar gyfer y DSPs fydd:

- ymgymryd â Hyfforddiant Diogelu Grŵp C a bydd gofyn iddynt ddarparu hyfforddiant Grŵp B i staff perthnasol
- bydd codi ymwybyddiaeth o rolau a chyfrifoldebau hefyd yn cael ei ddarparu i Aelodau Etholedig
- ceisio cymeradwyaeth i'r Strategaeth Diogelu Corfforaethol
- adolygu'r rhyngwyd a'r fewnrwyd i sicrhau bod adnoddau a gwybodaeth diogelu yn hawdd eu hasesu a'u deall
- cryfhau gwybodaeth a mecanweithiau monitro rhestr y gwirfoddolwyr
- datblygu proses glir mewn perthynas â chontractwyr sy'n gweithio ar y safle yn adeiladau'r Cyngor; a
- gwella'r data perfformiad corfforaethol sydd ar gael ynghylch diogelu

Trefniadau Gwrth-dwyll

Fel rhan o'u rhaglen waith 2024/25, cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad o Drefniadau Gwrth-dwyll Blaenau Gwent. Amlygodd yr adroddiad hwn, a ddarparwyd i'r Cyngor ym mis Medi 2025, ac a fydd yn cael ei adrodd yn ffurfiol cyn diwedd y flwyddyn, wendidau yn nhrefniadau gwrth-dwyll y Cyngor.

Mae Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr yn cydnabod twyll fel un o'r troseddau mwyaf cyffredin yn y gymdeithas heddiw. Mae pob punt sy'n cael ei dwyn o'r sector cyhoeddus yn golygu llai o arian i'w wario ar wasanaethau allweddol y Cyngor.

Mae'r Adran Archwilio Mewnol wedi sefydlu nifer o drefniadau a fydd yn mynd i'r afael â chanfyddiad Archwilio Cymru. Mae'r rhain i'w cymeradwyo yn ddiweddarach yn 2025 ac maent yn cynnwys:

- Datblygu asesiad risg twyll cynhwysfawr i'w fabwysiadu ar draws y Cyngor ar ôl ei gymeradwyo
- Sefydlu swydd Swyddog Gwrth-dwyll ar y cyd rhwng Cyngor Torfaen a Blaenau Gwent
- Datblygu Strategaeth Gwrth-dwyll gyffredinol
- Hyfforddiant i bob Aelod Etholedig mewn Ymwybyddiaeth o Dwyll i'w gynnal ym mis Hydref 2025
- Bydd trefniadau ar gyfer hyfforddi staff yn cael eu datblygu dros 2025/26

Ymateb i Storm Bert a Rheoli Llifogydd

Fel y nodwyd yn yr hunanasesiad, cafodd rhai trigolion Blaenau Gwent eu heffeithio'n ddifrifol gan Storm Bert. Mewn ymateb, mae gan y Cyngor Grŵp Rheoli Risg Llifogydd a chynllun gweithredu gweithredol ar waith sy'n cael ei weithredu ochr yn ochr â'r gymuned.

Mae gwaith cydnerthedd cymunedol ar y gweill gyda dwy gymuned yr effeithiwyd arnynt gan lifogydd yn ystod Storm Bert. Mae Hybiau Argyfwng Cymunedol yn cael eu sefydlu, gyda hyfforddiant perthnasol yn cael ei ddarparu ym mis Medi i'r grwpiau cymunedol sy'n ymwneud â'r hybiau. Yna bydd yr hybiau hyn yn 'fan ddiogel' dynodedig, ac yn lle i gymunedau gyfarfod yn ystod argyfwng lleol i gydlynu ymateb cymunedol lleol. Mae'r dull cefnogol a rhagweithiol hwn gan y gymuned i gynorthwyo gyda threfniadau rheoli llifogydd wrth symud ymlaen yn ymateb gwirioneddol gadarnhaol ac yn ein cefnogi ymhellach yn ein cenhadaeth Dull Cymunedol.

Dyletswydd Partneriaeth Gymdeithasol

Mae'r Ddyletswydd Partneriaeth Gymdeithasol yng Nghymru, a gyflwynwyd o dan Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023, yn gosod rhwymedigaeth statudol ar rai cyrff cyhoeddus,

gan gynnwys awdurdodau lleol, i ymgysylltu'n ystyrlon ag undebau llafur cydnabyddedig neu gynrychiolwyr staff eraill wrth osod Amcanion Llesiant a gwneud penderfyniadau strategol. Daeth y ddyletswydd hon i rym ar 1 Ebrill 2024 ac mae'n ategu rhwymedigaethau presennol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Ei phrif nod yw ymgorffori arferion gweithio cydweithredol mewn penderfyniadau'r sector cyhoeddus, gan sicrhau bod gan y rhai sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus lais wrth lunio'r polisïau a'r camau gweithredu sy'n effeithio arnynt.

Rhaid i awdurdodau lleol nawr, 'i'r graddau y bo'n rhesymol', geisio consensws neu gyfaddawd gyda chynrychiolwyr staff yng nghyfnodau ffurfiannol datblygu polisi. Mae hyn yn cynnwys darparu digon o wybodaeth ac amser ar gyfer ystyriaeth ac ymateb priodol. Mae'r ddyletswydd hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i adrodd yn flynyddol: rhaid i bob awdurdod gyhoeddi adroddiad yn manylu ar sut y mae wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd, wedi cytuno ag undebau llafur lle bo modd, neu'n egluro pam na chafwyd cytundeb. Mae'r Cyngor yn bwriadu adrodd yn flynyddol ynghylch sut y mae wedi cyflawni ei gyfrifoldebau o dan y Ddyletswydd Partneriaeth Gymdeithasol drwy'r adroddiad Hunanasesiad a Llesiant blynyddol hwn.

Mae gan y Cyngor berthynas sefydledig ac mae'n gweithio mewn partneriaethau cymdeithasol gyda'r undebau llafur cydnabyddedig, gyda chefnogaeth Cytundeb Cyfleusterau ffurfiol a Chyd-bwyllgorau Ymgynghorol sy'n cyfarfod yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn. Mae'r dull yn rhoi cyfle i Aelodau, Swyddogion a chynrychiolwyr Undebau Llafur ymgysylltu ar faterion strategol a pholisi pwysig - cydbwyso dyletswyddau statudol, newid sefydliadol, pwysau ariannol a llesiant y gweithlu. Mae gweithio mewn partneriaeth ag undebau llafur ym Mlaenau Gwent wedi hyrwyddo diwylliant o barch ac ymddiriedaeth gydfuddiannol, gan gydnabod bod cyflogwyr ac undebau llafur yn rhannu diddordeb yn nyfodol y Cyngor, darparu gwasanaethau a chyflogaeth deg. Mae ymgynghori ac ymgysylltu wedi canolbwyntio ar ddatblygu'r model ffederal rhwng Cyngorau Blaenau Gwent a Thorfaen, gan ymrwymo i drawsnewid, datblygu rolau ar y cyd ar draws y ddau gyngor a dull cydweithredol o gynnal a gwella cyflenwi gwasanaethau. Mae hefyd wedi rhoi'r cyfle i ymgysylltu'n gynnar mewn gweledigaeth a chyfeiriad strategol y Cyngor o ran trawsnewid gwasanaethau trwy reoli'r galw a chanolbwyntio ar ymyrraeth gynnar ac atal a grymuso cymunedau. Hefyd, trwy'r fforwm, ymgynghorwyd â Chynrychiolwyr Undebau Llafur ac ymgysylltwyd â'r blaenoriaethau yn y Cynllun Corfforaethol a ddaeth yn sgil newidiadau i ddiffiniadau nodau llesiant sy'n gysylltiedig â gwaith o fewn Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Yn ogystal â'r pwyllgorau ymgynghorol ffurfiol sy'n digwydd, mae'r Prif Weithredwr yn cyfarfod â Chynrychiolwyr Undebau Llafur bob deufis i drafod datblygiadau strategol a pholisi sy'n effeithio ar y cyngor a'i weithwyr yn ogystal ag unrhyw faterion gweithredol a allai fod yn berthnasol ar y pryd. Mae Pennaeth AD hefyd yn cyfarfod â Chynrychiolwyr Undebau Llafur bob mis i drafod unrhyw faterion gweithredol sy'n effeithio ar weithwyr a'r gweithle.

